

EXPOSICIÓ TEMPORAL
Del 22 de novembre de 2019
al 19 d'abril de 2020

md'A Museu d'Art
de Girona

FALSOS VERDADERS L'ART DE L'ENGANY

Nota de Premsa

Girona, 22 de novembre de 2019

Falsificacions i falsificadors d'art, protagonistes de la nova exposició del Museu d'Art de Girona

- Avui divendres a les 19 hores, el Museu d'Art de Girona inaugura l'exposició temporal "Falsos verdaders. L'art de l'engany", que té en el seu origen la descoberta, l'any 2016, d'unes falses taules renaixentistes atribuïdes al pintor gironí Pere Mates i adquirides sis anys abans.
- La mostra presenta el "cas Pere Mates" i tot el procés de recerca i anàlisis científiques aplicades a les taules falses i verdaderes. Alhora, treu a la llum altres casos de falsificacions a Catalunya i al món, amb un suggeridor discurs visual que s'endinsa en la part més fosca i bruta del mercat de l'art.

El Museu d'Art de Girona inaugura aquesta tarda a les 19 hores l'exposició "Falsos verdaders. L'art de l'engany", on les falsificacions i els falsificadors d'art són els protagonistes. L'exposició mostra i explica tot el procés d'estudi i anàlisi de tres obres, pintures sobre taula, atribuïdes al pintor renaixentista Pere Mates (c.1450-1558), que va adquirir l'any 2010 el Museu d'Art i que, anys després, es van revelar com a falses. La descoberta, certament traumàtica pel museu, va servir per plantejar la mostra que ara s'obre al públic. Una exposició comissariada pels historiadors de l'art Joan Bosch i Francesc Miralpeix i realitzada amb el suport del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya i l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural, que, a més, treu a la llum altres casos similars a Catalunya. "Falsos verdaders. L'art de l'engany", amb prop d'una quinzena d'obres falses, proposa una reflexió sobre el món de les falsificacions i dels falsificadors d'art.

L'any 2010 van sortir a subhasta tres taules del *Retaule de sant Joan Baptista* atribuït a Pere Mates. Eren idèntiques a les documentades, fotografiades i publicades l'any 1956 per l'historiador i restaurador Joan Sutrà, qui més havia estudiat el corpus pictòric d'aquest mestre gironí, un dels pintors més destacats del Renaixement a Catalunya. Ningú va dubtar de l'interès d'adquirir-les i, malgrat fer-se evident un possible excés de restauració, les obres es van exposar al públic. Sis anys després, el 2016 una nova subhasta d'obres procedents del mateix retaule feia evident que dues del conjunt de sis que sortien a la venda eren exactament iguals a les que ja s'havien adquirit el 2010.

I les sorpreses van continuar: la tercera obra adquirida el 2010 tenia una rèplica conservada en els magatzems del Museu Nacional d'Art de Catalunya. Llavors es va destapar el que hem convingut a anomenar “el cas Pere Mates”.

Un exhaustiu procés d'estudi i anàlisi de totes les taules, dirigit pel Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, va acabar desvelant que les tres primeres, les adquirides el 2010, eren còpies d'època contemporània i les altres sis que sortien a subhasta correspondrien al segle XVI. El cas, però, es va tancar amb un final feliç: es van comprar les sis obres verdaderes i s'han retornat els diners de les falses. Ja en aquell moment el Museu d'Art de Girona va adquirir el compromís d'explicar, exposar i difondre tot el que la recerca històrica i científica hagués aportat de nova llum a un cas que incidia en el costat més fosc del mercat de l'art i del col·leccionisme: el de la falsificació d'obres d'art.

Ara, “Falsos veraders. L'art de l'engany” mostra, acarades, les obres falses amb les verdaderes. El discurs expositiu narra tota la crònica dels fets i presenta els resultats dels estudis tècnics i científics: anàlisis fotogràfiques, radiografies, anàlisis de mostres i de pigments, etc... Uns estudis que han permès identificar, entre altres aspectes, alguns pigments que esdevenen determinats per aproximar-nos a una cronologia de les taules no originals: la presència del blau de Prússia, descobert a principis del segle XVIII, o del blanc de titani, comercialitzat a partir del 1921.

A banda del cas gironí, l'exposició presenta altres casos similars, com “el cas Solsona”, un episodi viscut al Museu Diocesà de Solsona, als anys 1970, quan dues obres atribuïdes al Mestre de la Dormició van ser copiades durant la seva restauració per a substituir les autèntiques. El frau es va descobrir quan les obres originals es van detectar al mercat d'antiquari. Després del judici, l'any 1982, les quatre, còpies i originals, van retornar al Museu de Solsona, i ara es podran veure juntes, també, al Museu d'Art de Girona.

Altres falsos catalans, presents en l'exposició, provenen de diferents museus: obres *a la manera de* Picasso, Casas, Rusiñol o Bonnard, del Museu de Valls, Museu de Montserrat, Museu de Sabadell -que ja havia dedicat una exposició a aquesta temàtica anys enrere- o del Museu Nacional d'Art de Catalunya. D'aquest darrer es presenta una taula *a la manera de Lluís Borrassà* produïda al segle XX per, tal vegada i fins al moment, els falsaris catalans més coneguts: els germans Sebastià (1874-1966) i Carles (1877-1963) Junyer Vidal. Marxants d'art, i amics personals de Picasso, van mantenir un taller a Barcelona, a mitjans de la dècada de 1930, dedicat a confeccionar obres a la manera romànica i gòtica i en el qual va treballar una notable nòmina d'artistes del moment. Una carta de Togores a Urtillo, present en l'exposició, n'és un testimoni.

L'exposició, però, vol anar una mica més enllà i aposta per fer una reflexió més àmplia sobre el concepte de fals i el sòrdid món de les falsificacions i s'endinsa en el món dels falsaris i impostors: les seves motivacions –la cobdícia, la vanitat, els trastorns psicològic, però també la burla o el joc intel·lectual–, les seves habilitats tècniques i, finalment, els processos per a desemmascarar-los i jutjar-los.

Una selecció dels episodis més famosos de la història del fals vénen a il·lustrar cadascuna de les temàtiques a través d'un seguit de recursos visuals i, també, de “verdaders falsos”.

Com a exemples, la mostra dedica l'atenció a la perícia tècnica del italià Icilio Federico Joni (1866-1946); al famós judici del falsificador de Vermeer, Han van Meegeren (1889-1947), amb obres al Rijkmuseum; o a la vida i obra d'Elmyr de Hory (1906-1976), pintor i falsificador de Matisse, Modigliani o Picasso entre molts d'altres i protagonista de la pel·lícula *F for Fake* (1973), d'Orson Welles. D'Elmyr, es presenten a l'exposició tres obres seves –un Braque, un Degàs i un Picasso– procedents d'Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma i del Museu d'Art Contemporani d'Eivissa, illa on va residir els últims anys de la seva agitada vida.

La mostra s'acompanya d'un catàleg que recull la tesi de l'exposició, a cura dels comissaris Joan Bosch i Francesc Miralpeix, així com tota la crònica del procés de descoberta dels falsos Pere Mates, amb articles de la directora del Museu d'Art i dels tècnics del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya que vénen a posar llum a una història, en part, encara per resoldre.

Una proposta per comprendre que l'art de l'engany és ben antic i alhora ben modern i que no deixa exempt de caure-hi a ningú, ni institucions museístiques, ni experts, ni col·leccionistes. Encara avui, surten a la llum nous casos que sacsegen els museus d'art i les col·leccions, massa sovint indefenses davant les imbricades estratègies de l'engany.